

Yazının İcadından Önce Allah Tarafından Gönderilmiş Olan Kitap veya Sahîfeler Hakkında Bilgi Verir Misiniz?

22 Şubat 2026

Allah Teâlâ, kullarını hidâyete sevk eden bilgileri, emir ve yasaklarını peygamberlerine gönderdiği vahiy yoluyla bildirmiştir. (eş-Şûra 42/51) İlk insan Hz. Âdem (a.s.) ile başlayan nübüvvet, son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.) ile tamamlanmıştır. İman esaslarından biri de peygamberlere indirilen kitaplara inanmaktır. Kitaplara iman, Allah (c.c.) tarafından bazı peygamberlere kitaplar indirildiğine ve bu kitapların içeriğinin tümüyle doğru ve gerçek olduğuna inanmak demektir.

Kur'ân-ı Kerîm, bize tek bir kitaba yani sadece Kur'ân'a değil Allah nezdinden gönderilen bütün kitaplara inanmamızı emretmektedir. (el-Bakara, 2/4) Kitap kelimesi, her ne kadar indirilen vahyin yazılı metnini ifade etse de bununla birlikte istiare yoluyla metnin sözlü şekli için de kullanılmıştır. Dolayısıyla Allah kelâmının sözlü şekline de kitap denilir. (Râğıb, Müfredât, "ktb" md.) Kur'ân-ı Kerîm'de kitap ile aynı anlamda kullanılan kelimelerden biri de suhuftur. Suhuf kelimesi, "sahîfe" kelimesinin çoğulu olup İslam öncesi dönemde kitapla eş anlamlı olarak kullanılmasının yanında mektup, hukukî sözleşme, şiir, hitabe ya da bir araya getirilmiş sözleri nitelemek için de kullanılmaktaydı.

Yazıya geçirilsin veya geçirilmesin Yüce Allah'ın indirdiği tüm kitap ve sahîfeler, ilâhî vahye dayanmaktadır. Günümüzde ulaşılan bilimsel veriler doğrultusunda yazının, M.Ö. 3500 yıllarında Sümerler tarafından icat edildiği kabul edilmektedir. Bu bilgi, arkeolojik bulgulara ve bilimin imkânlar dâhilinde ulaşabildiği diğer verilere dayanmaktadır. Ancak bu durum, Sümerlerden önce kesin olarak yazının olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu itibarla yazının tarihçesine ait bu bilgiler esas alınarak vahye dayalı kutsal kitapların kayda geçirilmesiyle ilgili kesin bir hüküm vermek doğru değildir. Dört büyük kitabın nâzil olduğu dönemde yazının var olduğu kesin olarak bilinmektedir. Kur'ân-ı Kerîm'de isim olarak geçen bu kitapların dışında, Hz.

İbrâhim (a.s.) ve Hz. Mûsâ'ya (a.s.) sahîfeler/suhuf verildiği (el- A'lâ, 87/19) açıkça geçmekte olup onların yaşadığı devir de aynı şekilde yazının var olduğu zamana denk gelmektedir.

Bununla birlikte insanlık tarihinin başlangıcından itibaren bilgi, yazı dışında sözlü aktarım gibi yöntemlerle muhafaza edilmiştir. Bu itibarla Hz. Âdem (a.s.), Hz. Şît (a.s.) ve Hz. İdris (a.s.) gibi erken dönemde yaşayan peygamberlere indirildiği kabul edilen sahîfelerin şifahen aktarılmış olmaları yeterlidir. Zira elimizde, yazının var olduğu dönemlerde dahi peygamberlerin kendilerine indirilen kutsal kitapları iki kapak arasında toplayarak günümüzdeki kitap formatına soktuklarına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

Netice itibarıyla peygamberlere indirilen vahiylerin, levhaların, sahîfelerin, zikirlerin ve kitapların günümüz kitap ve kitapçık algısından hareketle yazıya geçirilip iki kapak arasında toplanma zarureti olduğunu, aksi hâlde onların kitap hüviyeti kazanamayacaklarını düşünmek doğru değildir. Bu minvalde onlarla yazının icadı arasında bir bağlantı kurma gereği de bulunmamaktadır. Şu hâlde kutsal kitapları ve sahîfeleri, lafızları ile insanlara tebliğ edilmek üzere peygamberlere indirilen vahiyler mecmuası olarak algılamak isabetli olacaktır.

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu Fetvaları (12. Baskı, 2025), s. 74